

Latvijas Dizaina padome
2020.gada 16.decembrī plkst:15:30, Team tiešsaistē

Protokols Nr. 8/2020

Piedalījās: Barbara Ābele, Ingūna Elere, Jānis Brants, Evelīna Ozola, Lilita Sparāne, Līga Efeja-Lībiete, Aleksandrs Mārtiņš Blūms, Ilze Kupča, Indra Purs, Maija Rozenfelde, Aija Freimane, Ina Ločmele, Dzintra Purviņa.

Vadīja: Dzintra Purviņa

Dienaskārtība

1. LMA doktores Aijas Freimanes pēcdoktorantūras pētījums “Dizaina sociāli ekonomiskās ietekmes identifikācijas sistēma zināšanu intensīvas ekonomikas transformācijai Latvijā”.
2. Latvijas dizaina stratēģijas 2021 -2027 aktuālās teksta redakcijas precizēšana.
3. Jaunumu aplis.

- **LMA doktores Aijas Freimanes pēcdoktorantūras pētījums “Dizaina sociāli ekonomiskās ietekmes identifikācijas sistēma zināšanu intensīvas ekonomikas transformācijai Latvijā”.**

A.Freimane prezentē pētījumu, kur galvenais jautājums - vai dizains pievieno vērtību? Kā? Un kurš to sajūt? Pētījuma gaitā sākotnēji tika veiktas 10 intervijas ar valsts pārvaldē strādājošajiem, 10 ar *start-up* pārstāvjiem un 30 Latvijas un Igaunijas kokrūpniecības uzņēmējiem. Tika skatīta starpnozaru teorija, kā parādīt dizaina pievienoto vērtību. Ideja tika pārbaudīta ar Īrijas redzamākajiem pētniekiem, tostarp Tobiju Skotu (*Toby Scott*) (kopumā kvalitatīvais pētījums aptvēra 202 intervijas).

Pētījuma gaitā tika pārformulēts dizaina process, to raksturojot kā trīskāršu dizaina procesu – trīs posmi, kur rezultāts var tikt sasniegts ikvienā posmā. Tas vairs nav viens konkrēts galarezultāts bet gan vairāki rezultāti. Pētījumā tika izveidots veids, matricas, kā identificēt dizaina lietošanu uzņēmumā.

Uz jautājumu, kā dizains pievieno vērtību - nosacīti, ārējo apstākļu ietekmē un, ņemot vērā vērtību teoriju, atbilde ir – subjektīvi, jo katram individuālam vērtības izpratne ir individuāla. Pētījumā tika iegūti indikatori, kā lietotājs uztver dizainu un sniedz informāciju politikas veidotājiem un uzņēmējiem.

A. Freimanes ieteikums jaunajā Latvijas dizaina stratēģijā 2021-2027.g. (25.lpp.) iekļaut arī Latvijas Mākslas akadēmiju kā dizaina pētniecības virzītāju Latvijā, jo pētniecībā balstīts dizains LMA pastāv kopš 2008.gada.

A. M. Blūms jautā A. Freimanei par pētījuma ekonomisko ietekmi. Vai ir doma šo pētījumu kombinēt ar pētījumiem, kur dizainu analizē no ekonomiskā viedokļa? Otrs jautājums ir par dizaina ietekmi uz rīcībpolitiku. Šobrīd dizaina jautājumi kļūst aktuāli arī dažādu politiku veidotājiem, vai ir domāts arī par šo aspektu?

A.Freimane: skaidro, ka sociālekonomiskās ietekmes izpēte bija apzināta un pētniecības lauks bija daudz nezināmāks un neizstrādātāks, savukārt ekonomiskās vērtības izvērtēšanai ir skaidrs

darba lauks. Šobrīd sadarbībā ar Oslo un Tartu universitāti, ir iesniegts projekta pieteikums kopīgam pētījumam Baltijas mērogā.

B.Ābele uzsver, ka dizaina nozarei ir ļoti nepieciešamas A.Freimanes zinātniskās publikācijas.

- **Latvijas Dizaina stratēģijas 2021-2027 teksta redakcijas izskatīšana un precizēšana.**

E. Ozola precizē neskaidros jautājumus – Latvijas Dizaina stratēģijas pēdējo redakciju.

A. M. Blūms piebilst, ka daudzos ministriju un institūciju stratēģiju dokumentos tiek iekļauti arī pētniecības jautājumi. Iesaka stratēģijā izveidot atsevišķu sadaļu, veltītu pētniecībai un tajā apvienot gan pētniecību esošās stratēģijas ietvaros, gan izcelt to, kā ar dizaina pieeju var iesaistīties citu jomu pētniecībā.

A.Freimane: piedāvā precizēt divus atsevišķus terminus – *dizaina pētniecība* (caur praktiski bāzēto) un *pētniecība dizainam*.

Dz.Purviņa un E. Ozola atbalsta pētniecības jautājumus izcelt vienā atsevišķā nodaļā.

L. Efeja-Lībiete atgādina, ka izceļot atsevišķi pētniecību, būtu svarīgi nepazaudēt inovācijas daļu, kas ir cieši saistīta ar pētniecību.

A. M. Blūms aicina izņemt punktu par dizaina kā zinātņu nozares atzīšanu zinātņu nozaru sistēmā. Latvijas zinātņu nozaru klasifikators ir IZM apstiprināts normatīvais akts, veidots pēc OECD starptautiska standarta, kam seko Eiropā. Dizaina kā zinātņu nozares stiprināšanai aicina meklēt alternatīvus risinājumus.

A.Freimane stāsta, ka Latvijas Mākslas akadēmijā tiek domāts par dizaina pētniecības institūta attīstību. Lai to izdarītu, nepieciešami vismaz 3 doktori ar zinātnisko grādu dizainā.

Piebilst, ka Dr.art šobrīd starptautiski tiek augstāk novērtēts nekā Dr.art dizainā.

B. Ābele aicina tomēr saglabāt šo punktu stratēģijā kā ambīciju, apdomājot tā formulējumu.

E.Ozola: Nākamais diskutējamais jautājums ir par stratēģijas nodaļas “Dizains izglītībai” 2. apakšnodaļu “Mūžizglītības piedāvājums profesionāļiem”, tās mērķauditoriju un nodaļas izvirzītajiem uzdevumiem.

L. Efeja-Lībiete skaidro, ka būtu jārunā arī par mūžizglītības piedāvājumu tiem cilvēkiem, kuri ieguvuši izglītību savā profesijā, bet, kuri nav dizaineri.

Dz.Purviņa piebilst, ka liela potenciālā auditorijas daļa ir esošie mājturības skolotāji vispārīzglītošajās skolās, kuriem jāpār kvalificējas, lai pasniegtu mācību priekšmetu “Dizains un tehnoloģijas”.

L. Sparāne skaidro, ka tā ir kompetences prasmju pilnveidošana. Būtu jāpārskata minētie uzdevumi. Savukārt sadaļā “Dizains dizaineriem” nozares profesionāļiem ir jāielobē savas jomas tālākizglītība un mūžizglītība.

E. Ozola norāda uz lietotajiem terminiem un vārdiem topošajā stratēģijā, jo nav konsekvences starp lietojumu “dizaina nozare” un “dizaina industrija”.

A.Freimane: iesaka terminus pārņemt no Ekonomikas ministrijas politikas plānošanas dokumentiem, kas jau tiek lietoti likumdošanā.

E. Ozola: turpinot par terminiem, min vēl sekojošus piemērus:

uz lietotājiem orientēts, lietotāju orientēts, lietotāju virzīts, lietotāju centrēts;

dizaina pieeja, dizaina principi, dizaina domāšana (tā ir viena no dizaina metodēm), dizaina metode

A.Freimane iesaka lietot terminu *cilvēku centrēts*. Piebilst, ka plāno veidot dizaina terminu vārdnīcu.

B.Ābele aicina meklēt sinonīmus vārdam *pieeja*. Iesaka apkopot visus jēdzienus un tos definēt vārdnīcā stratēģijas beigās. Aicina vēltīt tam atsevišķu sarunu ciklu.

E.Ozola jautā, vai nav jāpapildina nodaļa "Dizains publiskajā sektorā" plašāk par sabiedrības līdzdalību?

A. M. Blūms aicina iekļaut jēdzienu *sabiedrības zinātne* (*amatierzinātne/citizen science*). Šeit ir uzsvāru uz sabiedrības kopradi, un IZM atvērtajā stratēģijā arī ir paredzētas noteiktas rīcības un uzdevumi saistībā ar sabiedrības zinātne.

E.Ozola jautā par jēdzienu *digitālā transformācija*, vai nav jāizceļ kā atsevišķa nodaļa?

L.Sparāne un A.Freimane aicina veidot atsevišķu nodaļu, domājot, ka arī Eiropas Savienības plānošanas dokumentos un fondu finansējuma pieejamībā digitālā transformācija ir aktualitāte.

A.Freimane jautā par nodaļas *Dizains uzņēmējdarbībā* apakšnodaļu par aprites ekonomiku. Skaidro, ka vēl pirms Latvijā sākās jēdziena *aprites ekonomika* lietošana, tika strādāts ar produktu atlikumiem un radīti jauni produkti kā inovācijas.

L. Efeja-Lībiete aicina veidot uzsaukumu, lai nozare iesūta labos piemērus.

Dz.Purviņa atgādina, ka jaunajai stratēģijai jānoformulē mērķis.

E.Ozola aicina atstāt mērķa formulēšanu uz beigām, kad būs izkristalizējušies atslēgas vārdi.

- **Jaunumu aplis**

Dz.Purviņa: aicina Dizaina padomes noslēgumā dalīties nozares jaunumos.

D.Danosa: stāsta par dalību BEDA ģenerālajā asamblejā, kur tika diskutēts, kā Eiropas dalībvalstis saredz *The New European Bauhaus* stratēģisko iniciatīvu.

Dz.Purviņa: Kultūras ministrijas vārdā izsaka Dizaina padomei pateicību par veltīto laiku un paveikto darbu. Uz tikšanos Jaunajā gadā!

Sēde tiek slēgta 17:30

Radošo industriju nodaļas vadītājas p.i.

/Dz.Purviņa

Protokolēja

Radošo industriju nodaļas vecākā referente

/I.Ločmele